

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ประถมศึกษาดีเด่น สังกัดกรุงเทพมหานคร : การวิจัยเชิงคุณภาพนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอนดังนี้ คือ

1. การศึกษาเอกสาร ตำรา และรายงานการวิจัยต่าง ๆ
2. การเลือกประชากร และผู้ให้ข้อมูล
3. การสร้างและเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผลการวิจัย
6. สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเอกสาร ตำรา และรายงานการวิจัยต่าง ๆ

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และรายงานการวิจัย ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ลักษณะโรงเรียนดีเด่น ระบบการบริหารวิชาการ ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ และข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนรุ่งสว่าง

การเลือกประชากรและผู้ให้ข้อมูล

การเลือกกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้คัดเลือกโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่นในสังกัด กรุงเทพมหานคร 1 โรงเรียน เป็นประชากรคือ โรงเรียนรุ่งสว่าง เพื่อเป็นกรณีศึกษา เป็นการเลือกอย่างเฉพาะเจาะจง เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ต้องการศึกษา สภาพแวดล้อม การดำเนินงานการจัดการเรียนการสอน ปฏิสัมพันธ์ของบุคลากรในโรงเรียน

ประณตศึกษาดีเด่น และศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้โรงเรียนรุ่งสว่างเป็นโรงเรียนดีเด่น ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารและครูในการนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น โดยผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน ในโรงเรียนรุ่งสว่าง และมีการสังเกตเฉพาะเจาะจงกับครูประจำชั้นดีเด่น 3 คน ผู้บริหาร 1 คน ผู้ปกครองจากคณะกรรมการชมรมครู-ผู้ปกครองโรงเรียนรุ่งสว่าง 2 คน และนักเรียน 6 คน จากห้องของครูประจำชั้นดีเด่นทั้ง 3 คน ห้องละ 2 คน เป็นนักเรียนชาย 1 คน นักเรียนหญิง 1 คน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะศึกษาว่า ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอย่างไร การวิจัยนี้จึงเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เจาะลึกและเป็นธรรมชาติ จึงไม่สนใจสุ่มหากลุ่มตัวอย่างประชากรในความหมายของการวิจัยเชิงปริมาณและปฏิฐานนิยม (Positivism)

สำหรับเหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนรุ่งสว่างเพราะจากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า โรงเรียนรุ่งสว่างเป็นโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครโรงเรียนหนึ่งที่ได้เป็นโรงเรียนดีเด่น แต่แตกต่างจากโรงเรียนดีเด่นทั่ว ๆ ไป คือ เป็นโรงเรียนที่ได้รับการยกย่องให้เป็นโรงเรียนดีเด่นของกรุงเทพมหานคร 3 ปีซ้อน รวมทั้งได้รับรางวัลชนะเลิศด้านการเรียนการสอนจากกรุงเทพมหานคร การบริหารงาน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และการบริการชุมชน นักเรียนในโรงเรียนได้รับรางวัลในโครงการส่งเสริมความสามารถทางวิชาการมีจำนวนสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งของกรุงเทพมหานครประจำปีการศึกษา 2533-2534 ซึ่งตรงกับประเด็นของการศึกษาวิจัยครั้งนี้

การสร้างและเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ประเภท ประกอบด้วย

1. ตัวผู้วิจัย นับเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุด เพราะการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการใช้คนสัมผัสกับคนโดยตรง (สกุวงศ์ จันทวานิช, 2535) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เตรียมตัวโดยการศึกษาเอกสาร บทความ ตำรา และงานวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น งานวิจัยเรื่อง คุณภาพ

การศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในชนบท : กรณีศึกษาโรงเรียนในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2531) บทบาทของผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงในการจัดการเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชนโดยวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน (โอวาท สุทธนารักษ์, 2531) การวิจัยเชิงคุณภาพกับปัญหาการศึกษาไทย (โครงการพัฒนาสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวกับการศึกษา, 2523) กระบวนการพัฒนาและสร้างเอกลักษณ์ร่วมกันเพศ (บงกชมาศ เอกเอี่ยม, 2533) กระบวนการเป็นหมอนวด (ศุภิมา นฤมล, 2530) รวมบทความว่าด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (ชมรมวิจัยเชิงคุณภาพ สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.) ชีวิตนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น (สว่างจิต ศรีระชา, 2530) การวิจัยเชิงคุณภาพ (สุภางค์ จันทวานิช, 2535)

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อคำถามที่จะทำการศึกษาไว้อย่างกว้าง ๆ เป็นการล่วงหน้า เป็นลักษณะคำถามแบบเปิดที่ผู้วิจัยต้องใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับลึก การตั้งคำถามในการสัมภาษณ์เป็นหน้าที่ของผู้วิจัยที่จะซักถามรายละเอียดจากผู้ให้สัมภาษณ์ มีการกำหนดคำถามหลักที่สำคัญไว้ ลักษณะของการสัมภาษณ์จะออกมาในลักษณะของการสนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูล ประสพการณ์ในการสัมภาษณ์นี้จัดรูปแบบทั้งลักษณะเป็นทางการและลักษณะไม่เป็นทางการ ทั้งขึ้นอยู่กับบุคคลและสถานการณ์ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ช) ซึ่งผู้วิจัยได้หาประสิทธิภาพของแนวคำถาม โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ 3 ท่าน คือ ศาสตราจารย์ สุน อมรวิวัฒน์ อาจารย์ สวัสดิ์ จงกล ตรวจสอบในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน การบริหารวิชาการ ในโรงเรียน ปรัชญา และวัตถุประสงค์ของโรงเรียน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของโรงเรียน และรองศาสตราจารย์ ดร.สุภางค์ จันทวานิช ตรวจสอบในเรื่องวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

3. บันทึกภาคสนามของผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยบันทึกเกี่ยวกับรายละเอียดที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ กิจกรรมที่สังเกต และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องในขณะทำการศึกษา โดยใช้สมุดบันทึกเหตุการณ์ประจำวัน และแผนผังสิ่งแวดล้อม โดยรูปแบบของบันทึก

แบ่งออกเป็น วันที่ เหตุการณ์ วิเคราะห์ หมายเหตุ โดยในส่วนของวันที่ เหตุการณ์ จะเป็นการจัดบันทึกสิ่งที่สังเกตได้ตามความเป็นจริง บรรยายอย่างละเอียดถึงสิ่งแวดล้อม สถานที่ บุคคล เหตุการณ์ คำพูดของบุคคล สรุปรวมว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร กับใคร และทำไม (Goetz, 1984) (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ช) ในส่วนนี้จะไม่มี การตีความ ในส่วนของการวิเคราะห์เป็นส่วนที่ตีความเบื้องต้น โดยใช้แนวคิดทฤษฎีประกอบ แสดงความคิดเห็น เน้นความหมายให้ชัดเจนและสร้าง assumption ในส่วนของหมายเหตุ เป็นการกล่าวถึงระเบียบวิธีวิจัย ผู้สังเกตจะบันทึกถึงวิธีการที่ผู้วิจัยได้ใช้ หรือความบกพร่อง ในการสังเกตปฏิกิริยาของผู้ถูกสังเกต ความรู้สึกส่วนตัวของผู้สังเกต ตลอดจนข้อมูลที่ ขาดหายไปต้องการเพิ่มเติม (สกุวงศ์ จันทวานิช, 2535) ในขณะเดียวกันผู้วิจัยได้ใช้ อุปกรณ์ภาคสนามประกอบด้วยคือ เครื่องบันทึกเสียงและกล้องถ่ายภาพในการเก็บข้อมูลครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดให้มีการปฏิบัติงานภาคสนามเป็นเวลาประมาณหนึ่งภาคการศึกษา โดยกำหนดให้เป็นภาคต้น ปีการศึกษา 2536 เพื่อศึกษาสังเกตปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในโรงเรียน ตั้งแต่ก่อนโรงเรียนเปิด สังเกตการเรียนการสอนในห้องเรียน การปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครู-อาจารย์กับนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนกับครู-อาจารย์ ผู้บริหารครู-อาจารย์กับ ผู้ปกครอง เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องให้โรงเรียนนี้มีคุณภาพในด้านที่เกี่ยวกับผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน และศึกษาสภาพลักษณะการดำเนินงานในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เข้าไปอยู่ในโรงเรียนตั้งแต่ปลายเดือนมีนาคม-ปลายเดือนกันยายน 2536 โดย แสดงตนว่าเป็นครูในสังกัดกรุงเทพมหานคร และกำลังทำงานวิจัยเพื่อเป็นวิทยานิพนธ์ ต้องการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาที่โรงเรียนรุ่งสว่าง

ผู้วิจัยได้สร้างความสัมพันธ์ท่าความรู้จักคุ้นเคยกับผู้บริหารโรงเรียนและครู ตลอดจนบุคคลที่คาดว่าจะเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-informant) ตั้งแต่ปลายเดือนมีนาคม และตลอดช่วงโรงเรียนเปิดเทอมซึ่งคณะครูมาทำงาน โดยผู้วิจัยเข้าไปช่วยงานทั่วไปใน โรงเรียน ซึ่งส่วนใหญ่จะใกล้ชิดฝ่ายบริหาร เพื่อสังเกตลักษณะการทำงาน การบริหารงาน

ของผู้บริหาร การหาแนวทางไปสู่ครู และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยติดตามผู้บริหารและคณะครูไปจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการทางวิชาการที่จังหวัดเพชรบูรณ์ด้วยเป็นเวลา 1 สัปดาห์ รวมทั้งเข้ารับการอบรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดให้กับคณะครู ตลอดจนได้เข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมและกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น นอกจากนี้ยังได้ช่วยครูประจำชั้นดีเด่นทำความสะอาดห้องและจัดห้องเรียนในช่วงก่อนโรงเรียนเปิด จึงทำให้เกิดความคุ้นเคยกับผู้บริหารครู ตลอดจนบุคลากรในโรงเรียนก่อนโรงเรียนเปิดเทอม ดังนั้นเมื่อโรงเรียนเปิดเทอมผู้วิจัยจึงมีความคุ้นเคยกับผู้บริหาร และครูในโรงเรียนเป็นอย่างดี ซึ่งมีครูบางคนเข้าใจว่าผู้วิจัยคือ ครูใหม่ในโรงเรียน ผู้วิจัยจึงสามารถเข้าไปเก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งพูดคุยสัมภาษณ์แบบลึกกับบุคคลต่าง ๆ ในโรงเรียนได้อย่างกว้างขวาง

ในการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ข้อมูลส่วนใหญ่ได้โดยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมจากการเข้าไปอยู่ในโรงเรียนในฐานะเป็นครูช่วยสอน ประกอบกับการสัมภาษณ์พูดคุยอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการกับบุคคลต่าง ๆ ในโรงเรียน นักเรียนและผู้ปกครอง ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับลึก ซึ่งในการสัมภาษณ์แบบลึกนี้ ผู้วิจัยใช้กับบุคคลซึ่งถือว่าเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นหลัก และสัมภาษณ์บุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นส่วนเสริมเมื่อต้องการข้อมูลเพิ่มเติมหรือตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ซึ่งข้อมูลแต่ละด้านอาจจะได้จากบุคคลหลายฝ่ายและหลายวิธีการ เช่น ข้อมูลการจัดการเรียนการสอนด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้วิจัยจะได้จากการสังเกตซักถาม สัมภาษณ์ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการอาจารย์แนะแนว อาจารย์บรรณารักษ์ อาจารย์โภชนาการ เป็นต้น และข้อมูลในด้านอื่น ๆ ก็จะมีการพิจารณาและตัดสินใจเลือกผู้ที่จะให้ข้อมูลที่แท้จริงได้ในลักษณะเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยเข้าไปสร้างความสัมพันธ์ก่อนที่จะพิจารณาตัดสินใจว่าใครจะเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามหลัก และข้อความที่ต้องการนำไปใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ซักถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนเดินทางเข้าไปในโรงเรียน เพื่อปฏิบัติงานภาคสนาม และขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนามได้สร้างข้อความเพื่อการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการกับบุคคลต่าง ๆ ด้วย และต้องใช้ไหวพริบในการพูดคุยโต้ตอบ ซักถาม ผู้บริหารและครู เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ เนื่องจากผู้บริหารและครูมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับชื่อเสียง

ของโรงเรียน เมื่อผู้วิจัยได้สังเกตและสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยเฉพาะครูที่ถูกสังเกตอย่างเจาะจง ซึ่งผู้วิจัยได้คลุกคลีอยู่ด้วยอย่างใกล้ชิดในห้องเรียน ส่วนผู้บริหารไม่ค่อยสนใจที่จะให้ข้อมูล บางครั้งจะเก็งโดยอ้างว่าไม่ว่างที่จะพูดคุยด้วย ผู้วิจัยจึงใช้วิธีสังเกตแบบเจาะลึกด้วยการเข้าไปช่วยงานในฐานะผู้ช่วยเลขานุการของผู้บริหาร ส่วนผู้ปกครองและนักเรียนนั้นจะได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เนื่องจากไม่มีสิ่งที่ต้องวิตกกังวลเกี่ยวกับเรื่องที่ทำให้ศึกษา

ในส่วนของการสังเกตห้องเรียน นอกจากการสังเกตห้องเรียนทั่ว ๆ ไปแล้ว ผู้วิจัยได้สังเกตห้องเรียนเฉพาะเจาะจงกับครูประจำชั้นดีเด่น 2 คน และครูประจำชั้นทั่วไป 1 คน เนื่องจากครูประจำชั้นดีเด่น 1 คน ได้เปลี่ยนหน้าที่ไปเป็นเลขานุการของผู้อำนวยการ โดยใช้เวลาในการสร้างความสนิทสนมกับครูและนักเรียนในห้องเรียนที่จะศึกษาเจาะลึกเพิ่มขึ้นอีก 1-2 สัปดาห์ จึงเริ่มเข้าไปสังเกตในห้องเรียนอีก 2-3 สัปดาห์ และได้ศึกษานักเรียนอย่างเจาะจงในห้องเรียนของครูประจำชั้นทั้ง 3 ห้อง ห้องละ 2 คน เป็นนักเรียนชาย 1 คน นักเรียนหญิง 1 คน รวม 6 คน โดยใช้บทบาทของครูช่วยสอนเข้าไปช่วยเหลือครูประจำชั้น เช่น ช่วยตรวจงานของนักเรียน ช่วยแจกเอกสารให้นักเรียนเวลาครูให้งาน ช่วยทำสื่อ ช่วยตกแต่งห้องเรียน ช่วยตักอาหารกลางวันให้นักเรียน ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถเข้าออกในห้องเรียนได้เสมือนเป็นครูคนหนึ่งในห้อง จึงทำให้การสังเกตห้องเรียนและพฤติกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างธรรมชาติ

การบันทึกข้อมูลจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้บันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และการสัมภาษณ์ ซักถามในแต่ละวันลงในแบบบันทึกที่ได้จัดเตรียมไว้แล้ว โดยบันทึกเสร็จเรียบร้อยทุกวัน ส่วนการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการนั้นผู้วิจัยใช้เครื่องบันทึกเสียงอัดการสัมภาษณ์เกือบทุกครั้ง และถอดคำสัมภาษณ์ไว้ทุกครั้งด้วย เหตุที่ไม่สามารถใช้เครื่องบันทึกเสียงอัดการสัมภาษณ์ได้ทุกครั้ง เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์บางคนไม่สะดวกที่จะให้อัดเสียง จึงใช้วิธีการบันทึกแทน ส่วนการสัมภาษณ์ซักถามอย่างไม่เป็นทางการ ผู้วิจัยใช้วิธีการจำแล้วรีบทำการบันทึกทันทีเมื่อมีโอกาสหลังจากเสร็จสิ้นการสนทนา นอกจากการรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการศึกษาตามวิธีทางวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญแล้ว ผู้วิจัยยัง

ศึกษาเอกสารหลักฐานและสถิติต่าง ๆ ของทางโรงเรียนด้วย เพื่อจะได้ข้อมูลที่จะทำให้การวิเคราะห์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งในสองสัปดาห์สุดท้ายของการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลอีกครั้ง ข้อมูลส่วนใดที่ยังไม่สมบูรณ์ก็ได้ติดตามสอบถามและสัมภาษณ์ซ้ำอีกครั้งจนมั่นใจถึงปลายเดือนกันยายน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยนี้เป็นสิ่งที่กระทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ ผู้วิจัยต้องวิเคราะห์ และตีความข้อมูลที่ได้อยู่ตลอดเวลา ขณะที่ปฏิบัติงานภาคสนาม นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์สรุปข้อมูลเป็นระยะ ๆ โดยศึกษาข้อมูลที่ได้บันทึกไว้ในบันทึกภาคสนามอย่างละเอียด และเป็นระบบ มีการตรวจสอบข้อมูล โดยวิธีการตรวจสอบสามเส้าด้วยวิธีรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วย (สุภางค์ จันทวานิช, 2535) แล้ววิเคราะห์ ตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ สร้างข้อสรุป โดยใช้วิธีการเชิงอุปนัยเป็นสำคัญ โดยในระหว่างการเก็บข้อมูลจะกลับมาพบอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นระยะ ๆ เพื่ออภิปรายถึงปัญหา และขอคำแนะนำในการดำเนินงานต่อไป

การเสนอข้อมูล

การเขียนรายงานและเสนอข้อมูลในรายงานนี้ ใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์เป็นหลัก โดยเมื่อเขียนรายงานจบ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลให้ผู้ให้ข้อมูลอ่านทบทวนแสดงความคิดเห็นร่วมกัน และดูว่าการตีความหมายของผู้วิจัยนั้นเที่ยงตรงตามที่ผู้ให้ข้อมูลปฏิบัติอยู่หรือไม่ แล้วจึงแก้ไขเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ (สุภางค์ จันทวานิช, 2535)

กล่าวโดยสรุป วิธีดำเนินการวิจัยในการวิจัยครั้งนี้ สรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 5 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย

แหล่งข้อมูล	การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. ผู้บริหาร โรงเรียน 2. ครูใน โรงเรียน 3. เอกสารที่ เกี่ยวข้อง 4. ผู้ปกครอง 5. นักเรียน 6. บุคคลที่ เกี่ยวข้อง	มีขั้นตอนดังนี้ 1. ผู้วิจัยเข้าไปอยู่ใน โรงเรียนในฐานะครู ช่วยสอน 2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสังเกตอย่างมี ส่วนร่วมและสัมภาษณ์ พูดคุยแบบลึกลับอย่างเป็น ทางการและไม่เป็นทาง การ กับบุคคลต่าง ๆ ในโรงเรียน ซึ่งเป็น กลุ่มเป้าหมายและศึกษา เอกสาร หลักฐาน สถิติต่าง ๆ ของทาง โรงเรียนที่เกี่ยวข้อง	ประเด็นในการวิเคราะห์คือ 1. สภาพบริบทของ โรงเรียนและลักษณะ การดำเนินงานในการ จัดการเรียนการสอน ของโรงเรียน 2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ คุณภาพการจัดการเรียน การสอนให้โรงเรียน รุ่งสว่างเป็นโรงเรียน ดีเด่นในด้านที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน หน่วยที่ใช้ ในการวิเคราะห์คือ ผู้บริหาร ครู เอกสารที่ เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง นักเรียน และบุคคลที่ เกี่ยวข้อง